

Spoštovani!

Kot svetovalni delavec na Srednji poklicni in strokovni šoli Bežigrad veliko delam z dijaki, katerih materni jezik ni slovenščina. Trenutno 20 % naših dijakov nima slovenskega državljanstva. V letošnjem šolskem letu smo sprejeli 14 dijakov tujcev več kot lansko leto.

Na strokovni ravni se zaposleni ob delu srečujemo z raznolikimi kulturnimi navadami in z različno motiviranostjo za učenje slovenskega jezika. Zavedamo se, da je za tujce – mladostnike šola prva institucija njihove asimilacije v slovensko družbo.

### **Tečaj slovenskega jezika**

Redno izvajamo tečaj slovenskega jezika, vendar se soočamo z izzivom nizke uspešnosti. V tečaj, če je v skupini manj dijakov, vključimo tudi dijake, ki sicer niso upravičeni do tečaja, imajo pa interes za učenje. V preteklosti smo za dijake tujce po prvem letu obiskovanja tečaja samoiniciativno izvedli tudi t. i. nadaljevalni tečaj, kar ostaja še vedno aktualna potreba. Samo enkrat smo že avgusta izvedli intenzivni tečaj.

Dobre izkušnje imamo s tečaji, ki se izvajajo znotraj pouka, zjutraj, v prvih urah, dvakrat ali trikrat na teden. Vidimo pa, da je uporaba delovnega zvezka pri tečaju premalo. Ključno je, da je tečaj praktičen in interaktiven, s poudarkom na vsakodnevni rabi jezika. Uporaba pantomime, glasbe, iger (spomin), risanja, pa tudi sprehoda po mestu so tisti prijemi, zaradi katerih so dijaki radi prihajali na tečaj.

Moj nekdanji sodelavec se je, da bi dijakom s svojim znanjem omogočil hitrejše usvajanje slovenskega jezika, naučil albanski jezik. Ko se je z dijaki tujci srečal na osebni ravni, jim pokazal naklonjenost, je odkril darove. Pravi, da je v vseh letih poučevanja tujcev samo pridobival. Poučevanje ga je notranje obogatilo, razširilo mu je razumevanje kultur in okrepilo strpnost. Odkril je humor, ki ga prej ni poznal.

### **Enoletni uvajalni program**

Predlagamo vzpostavitev uvajalnega programa slovenskega jezika za mladostnike tujce, preden se vključijo v naš izobraževalni sistem. Ta program bi jim omogočil, da v spodbudnem okolju pridobijo osnovno jezikovno znanje, se seznanijo s slovensko zgodovino, kulturo in ustavno ureditvijo ter pridobijo samozaupanje za nadaljnje šolanje. Prilagodili bi dolžino programa glede na jezikovne skupine – polletni tečaj za dijake iz slovanskih držav in daljši, enoletni program za dijake iz neslovanskih jezikovnih okolij.

### **Občutek ogroženosti**

Migracije so postale stalnica družbe, ne samo naše. Zato je ključno, da se osredotočimo na ustvarjanje vključujočega okolja, kjer tujci dobijo možnost asimilacije in tvornega delovanja v družbi. Namesto omejevanja ali izključevanja moramo poskrbeti, da bodo vključeni v našo družbo na konstruktiven način, kar bo zmanjšalo tveganje za socialno izključenost in s tem posledično za deviantna vedenja.

V pogovorih, ki sem jih imel v zadnjih tednih, sta se izpostavili dve na videz nasprotujoči si pravici. Na eni strani pravica in dolžnost, da ohranjamo slovensko narodno identiteto, na drugi strani pravica do enakih možnosti in nediskriminacije. Sogovorniki so skušali ti dve pravici prikazati kot izključujoči se. Vprašanje: »Kdo je tisti, ki ustvarja in potrjuje identiteto Slovenca?« To ustvarjata naša dejavnost in vzgoja, ki smo jo bili deležni – doma in v šoli. Prisotnost tujcev nima vpliva na naše ohranjanje in izražanje slovenske identitete.

### **Javni diskurz je političen diskurz**

V javnem diskurzu se soočenje pogledov o obravnavi tujcev pogosto zaključí z močnim čustvenim odzivom in argumentom oznake: ksenofob, rasist, fašist, konzervativnež, nacionalist ...; ksenofil, jugonostalgik, izdajalec naroda ... Podeljevanje oznak povzroči samo, da pogovor zamre in dialog izostane. V komunikaciji z javnostmi pa se signalizira priljubljena dihotomnost: naši – vaši. V dialogu lahko spoznamo izvor čustev. Vendar pa ... Če se v javnosti izraža občutek ogroženosti, je to verjetno zato, ker nekatera druga vprašanja niso bila v zadostni meri obravnavana.

### **Samocenzura**

Opazili sem, da včasih učitelji pri ocenjevanju tujejezičnih dijakov niso enako zahtevni kot pri Slovencih. To je lahko posledica želje po prilagajanju ali izražanju naklonjenosti. Stremeti pa moramo k enakim standardom, ob tem pa vsem dijakom zagotoviti podporo pri predhodnem preverjanju razumevanja učne snovi.

### **Spodbudno učno okolje**

Velikokrat sem slišal, da je ključen element učenja slovenščine interes dijakov. Sogovorniki so izpostavili dijake, ki so se s svojim prizadevanjem uspešno naučili slovenščine in so zdaj na fakultetah. Vemo, nekateri mladi so v Sloveniji samo začasno, kjer jim je Slovenija odskočna deska za druge države EU. Ti se slovenščine nočejo učiti. Pa vendar se mi zdi, da je sklicevanje na interes dijaka preveč poenostavljen odgovor. Delamo v šoli. Zato je na mestu, da se vprašamo: Ali naša šolska, oddelčna okolja spodbujajo učenje slovenščine, pripravljenost za sodelovanje v medkulturnih izkušnjah? Je to okolje, kjer se je tujcem motiti v izreki varno ali pa bodo deležni posmeha?

Skrb za spodbudno in strpno okolje ni pomembna samo za učenje jezika. Pomembna je tudi za preseganje napetosti, ki so jih ustvarili odrasli. Govorim o političnih napetostih, ki se prenašajo tudi v naš šolski prostor – med Bosanci in Srbi, Srbi in Kosovci. Nestrpnost opažamo tudi do Slovencev in v posameznih primerih tudi obratno, Slovencev do drugih narodnosti.

Ob vsem povedanem mi odmevata pričevanja intervjuvancev. Anes je rekel, da ga je prav slovenski prijatelj vpeljal v slovensko družbo in jezik. Manilina najboljša prijateljica je Slovenka. Očitno smo Slovenci sposobni ne delati razlik. Mogoče pa se moramo samo osebno srečati, onkraj kurikulov, kot so to pokazali že mladi sami.